

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.VI.21.562/2017/7.

A tanács tagjai: . Kollár Márta a tanács elnöke
 . Kocsis Ottilia előadó bíró
 . Puskás Péter bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda
 dr. Bárdos Gergely ügyvéd

Az alperesek: I. rendű
 II. rendű
 III. rendű

Az I. rendű alperes képviselője: Lajer Ügyvédi Iroda
 ügyintéző: dr. Lajer Zsolt ügyvéd

A II-III. rendű alperes képviselője: dr. Werlich Márta ügyvéd

A per tárgya: fogyasztói kölcsönszerződés részleges
 érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
 Ítélettábla
 16.Gf.40.486/2016/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
 Törvényszék
 8.G.42.132/2015/20.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság 20. sorszámú ítéletét helybenhagyja.
- Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.

rendű alperesnek 100.000 (százezer) forint együttes fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A hitelező I. rendű alperes 2009. január 29-én az adós felperessel és a készfizető kezes II. és III. rendű alperessel euró alapú, szabad felhasználású kölcsönszerződést kötött. A szerződés II.10.4. pontjában „Az adós, a zálogkötelezett, a kezes kijelenti, hogy a Banknál vezetett számlák, a Bank bizonylatai, nyilvántartásai és üzleti könyvei alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt elfogadja a Szerződés szerinti jogügyletek alapján fennálló kölcsön-, járulék- és egyéb tartozás mindenkor összegének közokirati tanúsításaként. Alávetik magukat annak, hogy az e jogügyletekből fennálló tartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is a Bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [2] A felperes a keresetében a szerződés részleges érvénytelenségének, a II.10.4. pont tisztességtelenségének a megállapítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209/A. § (2) bekezdés és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdés b) és j) pont alapján.
- [3] Az I. rendű alperes az ellenkérelmében a kereset teljesítését nem ellenezte, bár a támadott kikötést nem tartotta tisztességtelennek.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította. Indokolása szerint a szerződés II.10.4. pontja a R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pont alapján nem tisztességtelen. Az I. rendű alperes érdemi nyilatkozatának azt tekintette, hogy a feltétel nem tisztességtelen.
- [5] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezése folytán hozott jogerős

ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a szerződés II.10.4. pontja tisztességtelen, érvénytelen. Indokolása szerint a szerződés a kölcsön folyósításának előfeltételeként írta elő az adós közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatát. E feltételt és a közjegyzői okirat tartalmát összefüggő szerződési feltételnek kell tekinteni. A feltétel mintegy bianco tartozáselismerés, az I. rendű alperest jogosítja arra, hogy meghatározza az adós teljesítésének a szerződésszerűségét, az aktuális tartozását. Az adós végrehajtás megszüntetési, korlátozási per indítására van kényszerítve, őt terheli annak bizonyítása, hogy a követelés érvényesen nem jött létre. A feltétel a R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pont alapján tisztességtelen.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [6] Az I. rendű alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az eseti bírósági döntésekkel alátámasztott érvei szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 209. § (1) bekezdését, a R. (1) bekezdés b) és j) pontjait. A polgári perrendtartásról szóló 1952.évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (2) bekezdés és a 215. § megsértését arra hivatkozással állította, hogy a másodfokú bíróság által a támadott feltétellel együtt értékelt, a kölcsön folyósításával, a tartozáselismerő nyilatkozattal kapcsolatos szerződési kikötést a felperes nem támadta, ezért az a per tárgyát sem képezhette. A feltétel nem jogosítja a bankot annak megállapítására, hogy a saját teljesítése szerződésszerű-e, és a bizonyítási terhet sem változtatja meg a felperes hátrányára. Ezért a Ptk. 209. § (1) bekezdés alapján nem tisztességtelen. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 206. § és a kölcsönszerződés részévé vált Általános Üzleti Feltételek I.9.1. pontja felhívásával hangsúlyozta, hogy a nyilvántartás vezetése, az ügyfél részére a tartozás rendszeres, kérelemre rendkívüli kimutatása törvényi kötelezettsége, az adóst pedig megilleti a kifogásolás joga. A bank szerződéses felhatalmazás nélkül is kérheti a jogszabályok alapján vezetett nyilvántartásai alapján a felperes tartozásáról a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111. § alapján a ténytanúsító okirat kiállítását. Annak tartalmát a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 41. § és 56. §, illetve a Pp. 366. § szerint indított perben az adós vitathatja. A felperesnek a kölcsön folyósítását követően közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozata minősül záradékolás esetén végrehajtható okiratnak. Egy szerződéses kikötés az esetben tisztességtelen a Ptk. 209. § (1) bekezdés alapján, ha mellőzése esetén a fél kedvezőbb jogi helyzetbe kerül. A per tárgyává tett kikötés nem ilyen. Erre figyelemmel hiányzik a felperes jogi érdeke, keresetőségi joga is

[Pp. 3. § (1) bekezdés].

- [7] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtott be.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [8] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [9] A Kúria először a felperes keresetösségi jogáról foglalt állást, mert annak hiánya érdemi elbírálás nélkül eredményezi a kereset elutasítását. Ebben a kérdésben nem osztotta az I. rendű alperes jogi álláspontját. A Pp. 3. § (1) bekezdésben a vitában érdekeltség a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik. A keresetösségi jog, az igényérvényesítési jogosultság ezért anyagi jogi kérdés. A Ptk. 209. § (1) bekezdésben szabályozott érvénytelenségi ok, a tisztességtelenség olyan szerződési feltétel esetén állapítható meg, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. A tisztességtelen szerződési kikötés anyagi jogi jogkövetkezménye a Ptk. 209/A. § (2) bekezdés alapján fogyasztói szerződés esetén a relatív, csak a fogyasztó érdekében hivatkozható semmisség. A felperest megilleti a keresettel érvényesített jog az alperessel szemben. E törvényi rendelkezések egyértelmű anyagi jogi felhatalmazást jelentenek a fogyasztói szerződést kötő fél számára, hogy jogvitát kezdeményezzen a szerződési feltétel támasztójával szemben annak érdekében, hogy a fogyasztói szerződésének tisztességtelen kikötései őt ne kössék. Az már a jogvita érdemére tartozó kérdés, hogy az általa keresettel támadott szerződési feltétel tisztességtelen jellege megállapítható-e, azaz az érvénytelenségi kereset alapos-e.
- [10] A Kúria is utal arra, hogy a tisztességtelenség megállapításának a Ptk. két módját ismeri: egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta azt, másrészt - kizárva a bírói mérlegelést - a 209. § (3) bekezdésben foglalt felhatalmazás alapján a R. nevesít (nem taxatív módon) tisztességtelennek minősülő feltételeket. Az első esetben valamely szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, ennek folytán a szerződés (részleges) érvénytelensége megítélésének szempontjaira a jogalkalmazó bíróság számára a jogalkotó normatív utasításként fogalmazza meg a Ptk. 209. § (2) bekezdésben felsorolt egyéb körülmények vizsgálatát. Ettől a bíróság kizárólag akkor tekinthet el, ha a vitás szerződési feltétel a Ptk. 209. § (3) bekezdésben hivatkozott külön jogszabály, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről hozott 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) mellékletét átültető, a R. 1. § (1) bekezdésében felsorolt ok miatt tisztességtelen, ún. fekete listába tartozó kikötés (A fogyasztói szerződés érvényességével

kapcsolatos egyes kérdésekről nyilvánított 2/2011. PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolás).

- [11] Az irányelv mellékletének 1. m) pont első fordulata alapján tisztességtelennek tekinthetők azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek. Az e rendelkezést jogharmonizációs céllal implementáló R. 1. § (1) bekezdés b) pont értelmében tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. A Kúria sem osztja a másodfokú bíróság jogértelmezését, a felperes által támadott kikötés nem feleltethető meg ezen ab ovo tisztességtelen szerződési feltételnek: az I. rendű alperest nem jogosítja saját szolgáltatása szerződésszerűségének a megítélésére. A Kúria már a Gfv.VII.30.478/2017/9. számú ítéletében is rámutatott arra, hogy a jogerős ítélet szerinti értelmezés a jogszabálysöveggel ellentétes.
- [12] Az irányelv mellékletének 1. q) pontja alapján tisztességtelennek tekinthetők azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen [...] olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie. Az e rendelkezést implementáló R. 1. § (1) bekezdés j) pont értelmében tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. E jog alkalmazása igényli az uniós szabályok, így a R. alapjául szolgáló irányelv Európai Unió Bíróságának (továbbiakban: EuB) a kizárólagos hatáskörébe tartozó értelmezésének a figyelembevételét is (az EuB által a C-14/83. ügyben kidolgozott, ún. von Colson elv, 6/2013. Polgári jogegységi határozat Indokolás 2. f) pont). Ugyanis az EuB rendelkezik hatáskörrel az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy a nemzeti bíróság milyen szempontokat alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltételnek az irányelv rendelkezéseire tekintettel történő vizsgálatakor (C-537/12. és C-116/13. egyesített ügyek 63., C-226/12. 20., C-415/11. 66.). Az EuB következetes joggyakorlata értelmében a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenséget” a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti szabályok elemzése útján kell értékelni annak megítélése érdekében, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, akkor mennyiben. A „jelentős egyenlőtlenség” eredhet önmagában abból, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztónak mint

szerződéses félnek az alkalmazandó nemzeti rendelkezések szerinti jogi helyzete (C-415/11., C-226/12.).

- [13] A nemzeti jogunkban a bizonyítási teher eljárásjogi fogalom, valamely anyagi jogi igény polgári perben történő érvényesítése esetén a jogvita érdemi eldöntése szempontjából releváns tény bizonyítatlansága következményére, a bíróság érdemi döntésében kifejezésre jutó hátrányára utaló szabály [Pp. 3. § (3) bekezdés]. Alkalmazásra akkor kerül, ha a bizonyításra kötelezett fél nem tesz eleget e kötelezettségének. A Pp. 164. § (1) bekezdés alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy a bíróság azokat valóban fogadja el. Eszerint a főbizonyítás a kereset vagy a keresettel szembeni védekezés alapjául szolgáló tények fennállására, valóságára, míg az ellenbizonyítás - a főbizonyító fél perbeli ellenfelének a cselekményeként - ugyanezen tények fenn nem állására, valótlanosságára vonatkozik. A bizonyítási teher átfordulása azt jelenti, hogy a fő- és az ellenbizonyítás iránya felcserélődik. Ez alapulhat törvényi vélelmen, eljárásjogi rendelkezésen (pl. sajtóhelyreigazítási per) vagy anyagi jogi szabályon (pl. a Ptk. 242. § (1)-(2) bekezdésben szabályozott tartozáselismerés). A perbeli szerződési feltétel kapcsán egyik sem jön szóba, a szerződési kikötés a bizonyítás kötelezettségét és terhet nem változtatja meg a felperes hátrányára, a főbizonyítás irányát nem cseréli fel.
- [14] A Kúria utal az elvi jelleggel EBH2018. G.1. szám alatt közzétett eseti döntésére, amelynek értelmében az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Minderre tekintettel az ilyen szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen.
- [15] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a Pp. 275. § (4) bekezdés alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Pp. 274. § (4) bekezdés szerint alkalmazott Pp. 253. § (2) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Záró rész

- [16] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett, ezért a Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdés szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdés alapján kötelezte a felperest az I. rendű alperes javára - a képviselőjét ellátó ügyvéd munkadíját, és az általa

megfizetett 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetéket magában foglaló - felülvizsgálati és fellebbezési eljárási költség megfizetésére. Az ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdés alapján, a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban állapította meg.

[17] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[18] E határozat ellen a felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. május 22.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Kocsis Ottilia s.k. előadó bíró, dr. Puskás Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző